

Satversme skolēnu acīm

Vērojumi par pamattiesībām un sapņojumi par Satversmes nākamajiem 100 gadiem

Satversme skolēnu acīm

Latvijas nākotnes veidošanā būtiska nozīme ir jaunās paaudzes zināšanām par valsti. Ikvienam skolēnam ir jāzina, kas ir valsts pamatlikums, kurš tika pieņemts, kad Latvijas tauta jeb suverēns nolēma sev izveidot valsti.

Svarīgi jaunajai paaudzei sniegt zināšanas, lai tā izprastu brīvas, demokrātiskas un tiesiskas valsts vērtību. Tieši šai paaudzei būs lepni un droši jānes mūsu valstsgriba nākamajā simtgadē.

Satversmes tiesa 2018. gada septembrī izsludināja skolēnu zīmējumu un domrakstu konkursu. Tajā 6. klašu skolēni tika aicināti iesniegt zīmējumus par tēmu "Manas pamattiesības Satversmē", savukārt 9. un 12. klašu skolēni – domrakstus par tēmu "Latvijas Satversmes nākamie simts gadi".

Konkursa mērķis bija sekmēt uzticību Latvijai un Satversmei, stiprināt valstisko apziņu, rosināt līdzdalību valsts norisēs, kā arī veicināt interesi un izpratni par Satversmi. Vienlaikus bija iecerēts iepazīstināt skolēnus ar Satversmes tiesu, skaidrot tās lomu demokrātiskā sabiedrībā un veicināt skolēnu radošās pašizpaušmes.

Dalībai konkursā pieteicās 82 skolas, aptverot visus Latvijas reģionus. Konkurssam tika iesūtīti 255 zīmējumi un 52 domraksti. Saņemtie darbi ir unikāls materiāls, kas paliks vēstures lappusēs. Darbi atspoguļo skolēnu skatījumu uz Latvijas un Satversmes nākotni.

Konkursa noslēguma ceremonija notika Satversmes tiesā 2019. gada 15. februārī – Satversmes pieņemšanas 97. gadadienā. Kopā ar skolēniem un pedagogiem ceremonijā piedalījās konkursa atbalstītāju – Latvijas Mākslas akadēmijas, žurnāla "Domuzīme", žurnāla "Ilustrētā Junioriem" un žurnāla "Jurista Vārds" pārstāvji, kā arī pirmā Latvijas prezidenta Jāņa Čakstes mazmazmeita Kristīne Čakste.

Šajā katalogā ir publicēti 12 aizraujoši domraksti un 46 koši zīmējumi. Izveidota arī skolēnu zīmējumu un domrakstu izstāde, kuru plānots izstādīt lielākajās Latvijas reģionu bibliotēkās.

Paldies visiem skolēniem par iesūtītajiem darbiem un pedagogiem par atbalstu to tapšanā. Paldies arī sadarbības partneriem, atbalstītājiem un visiem tiem, kuri novērtē šīs iniciatīvas nozīmību. Tā mēs stiprinām demokrātiskas tiesiskas valsts pamatvērtības un sekmējam Latvijas tautā valstsgribas spēku.

Jaunlatvietis Kronvaldu Atis vārdu "Satversme" atvasinājis no darbības vārda "tvert" ar domu, ka tauta var patverties savas valsts likumu aizgādībā¹, taču, pārdomājot šī vārda nozīmi, manuprāt, iespējams saprast ideju par konstitūcijas svarīgumu gan mūsdienās, gan tuvākajā gadu simtenī.

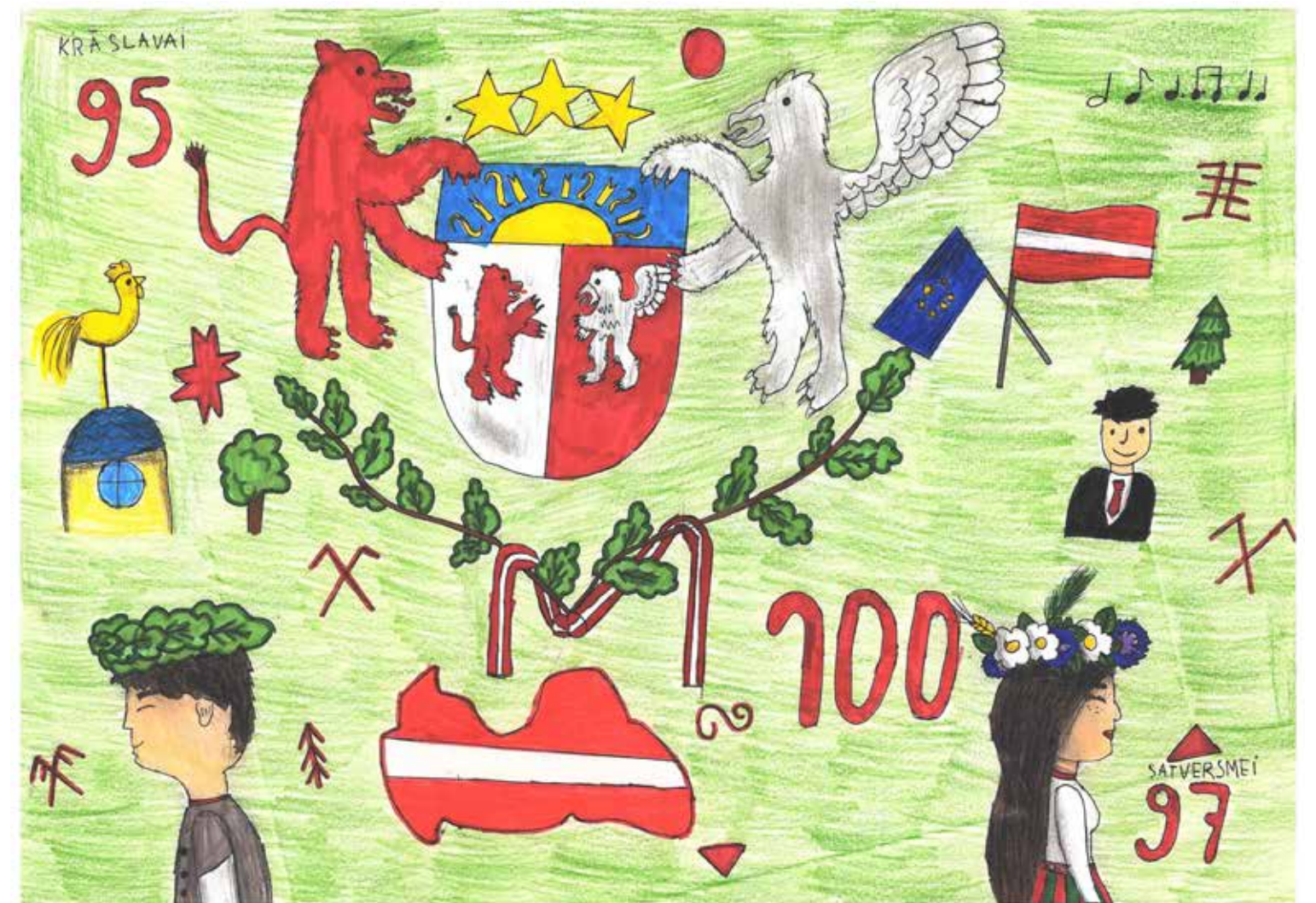
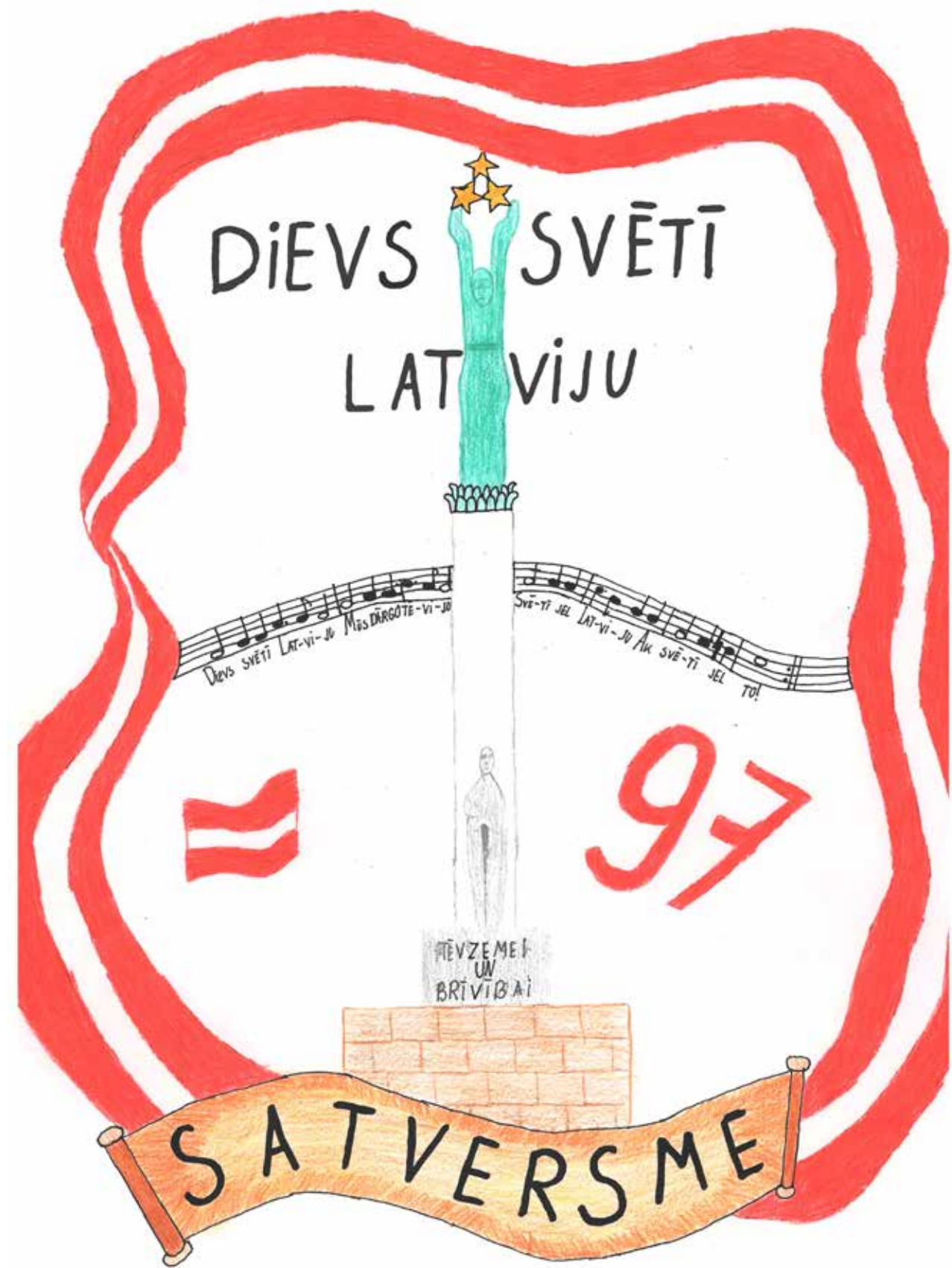
Pēc manām domām, Satversmei nāksies piedzīvot arvien jaunus grozījumus, jo tai jāspēj notvert šo steigas pilno laikmetu. Iespējams, grūti iztēloties, ka 110. pants varētu skanēt savādāk nekā "Valsts aizsargā un atbalsta laulību – savienību starp vīrieti un sievieti...", ka valstij varētu būt tautas vēlēts prezidents vai ka, piemēram, tā atteiktos no cilvēku veselības aizsargāšanas un medicīniskās palīdzības minimuma nodrošināšanas, taču arvien biežāk izvēlamies neievērot tradīcijas, rast kādas inovācijas vai izvairīties no atbildības.

Protams, patvērums, kaut vai zem pamatlikuma plašā spārna, laikā, kad tas nepieciešams, ir ļoti svarīgs, taču īpašu nozīmi tas gūst, kad Saeimai kā likumdevējvarai tomēr tiek liegta iespēja grozīt pantus, kas nosaka, piemēram, valsts neatkarību, karogu vai pat ko tādu, bez kā tautai nav nākotnes, – tās valodu. Šķiet, ka tieši valodas un Satversmes ciešā saikne spēs stiprināt nācijas pašapziņu. Taču ironiski šķiet tas, ka Saeimas locekļi dod svinīgu solījumu, zvērot būt uzticīgi Latvijai, stiprināt tās suverenitāti un latviešu valodu kā vienīgo valsts valodu. Kā tas nākas, ka nepieciešama tautas nobalsošana par vēl kādu citu valodu, lai padarītu to līdzvērtīgu mūsu mēlei?

Jau 20 gadus Satversmes nodaļā par cilvēka pamattiesībām skaidri ir formulēta viena no svarīgākajām demokrātiskā valstī dzīvojoša cilvēka vērtībām – tiesības uz vārda brīvību, kuras ļauj mums izteikt savu viedokli, kritizēt vai, gluži pretēji, augsti novērtēt valstī notiekošo. Domāju, ka šāda veida panti līdz ar valsts attīstību veicina arī konstitūcijas spēju būt modernai, neierobežojot cilvēkus, kuriem tai jābūt paklausīgiem. Reizēm mēs pat neaptveram, cik ļoti būtiski mūsu dzīvi spēj ietekmēt kaut vai tikai 1/116 daļa šī nozīmīgā dokumenta. Doma par cenzūru un dzīvi tās ietekmē vien liek nepatīkā saviebties – tas laikam norāda, ka no šādas situācijas valsts varai jāspēj mūs pasargāt.

Ir grūti uzminēt, kas ar mums notiks nākamnedēļ vai nākamgad, tuvākā gadsimta notikumu pareģošana šķiet neiespējama, bet man pietiek ar apziņu, ka Satversme nereti spējusi būt līdzās Latvijas tautai laikā, kad tas bijis nepieciešams, stiprinot un mudinot to attīstībai un cīņai par savas valsts likteni.

¹Tests. www.iepazistisatversmi.lv (skatīts 10.12.2018.)

SAMANTA ADRIANA JANKOVSKA
Ventspils Centra sākusskola
Pedagoģe: Monika Kalniņa

KRISTIĀNA STEPIŅA
Krāslavas pamatskola
Pedagoģe: Olita Truskovska
Žurnāla "Jurista Vārds" simpātiju balva

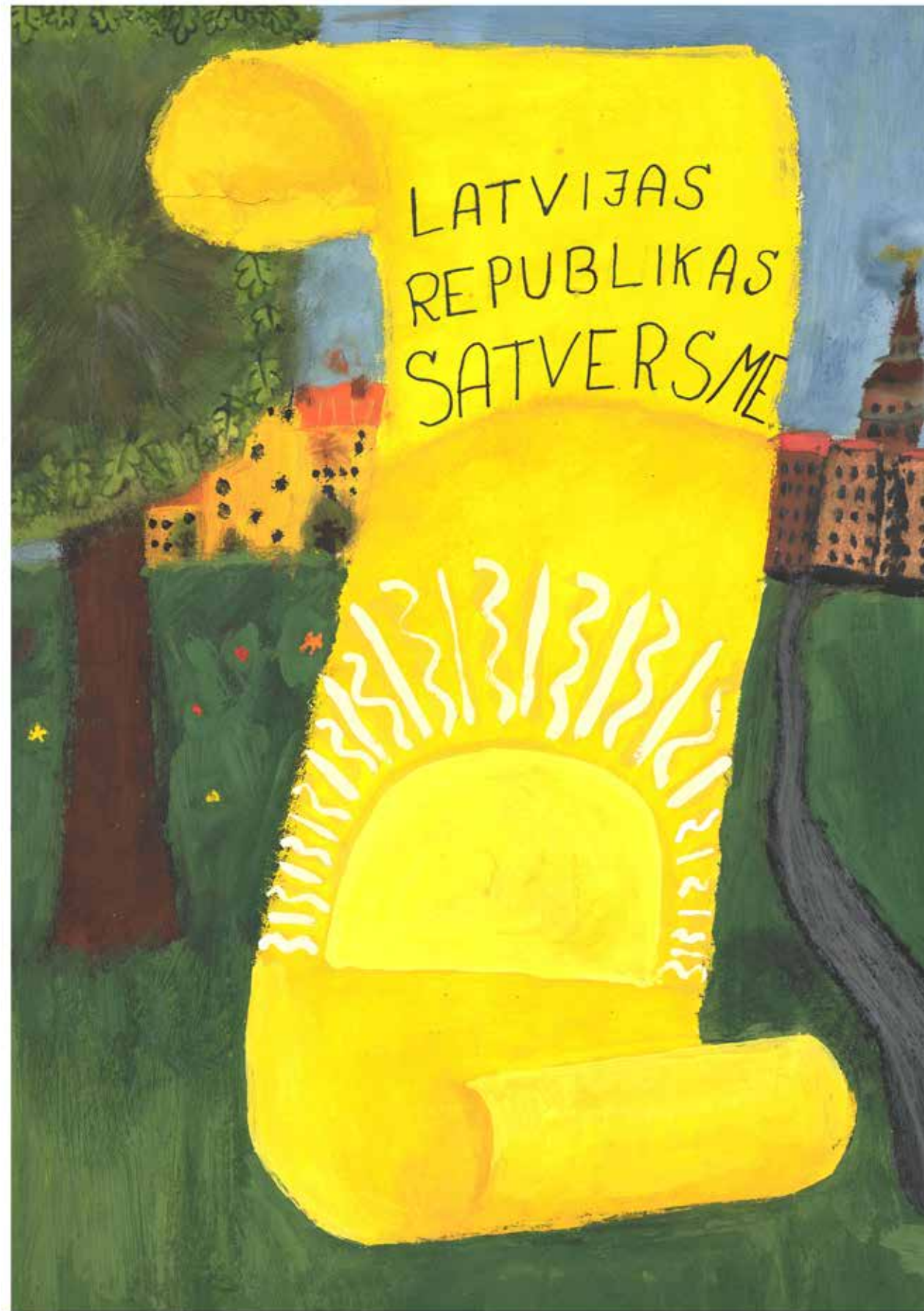
Ikvienas valsts pastāvēšanas pamatā ir tās konstitūcija. Tautas zvērests savai zemei, valstij, pašiem sev ir Satversme. Satversme ir tautas un tās radītās valsts mugurkauls, Satversme ir valstiskuma simbols, un Satversme ir sabiedrības vērtība, kura ir mainījies līdzīkam, nezaudējot savu pirmatnējo būtību.

2022. gadā svinēsim mūsu pamatlikuma 100 gadus. Iepazīstoties ar Satversmes vēsturi, kas iet roku rokā ar mūsu valsts vēsturi, pārsteidz vairāki fakti: lakonisms un vienkāršība, mūsdienīgums jebkuros laikos, akcents uz cilvēku pamattiesībām un pamatbrīvībām. Satversmē katrs vārds ir pārdomāts un saprotams. Skaidri definēta kārtība rada pārlicību, ka valstī viss ir kārtībā un atliek tikai katram pildīt savus pienākumus pēc labākās sirdsapziņas. 20. gs. Latvijas vēstures notikumi apturēja Satversmes darbību. Tā tika aizstāta ar svešzemju likumiem, bet nekad neviens nav uzdrošinājies to izdzēst no tautas vēstures. Tautai iztaisnojot savu mugurkaulu, Satversmes darbība tika atjaunota un paplašināta ar pilsoņu pamattiesībām un pamatbrīvībām.

Visas augstākminētās vērtības ir radījuši mūsu tēvu tēvi, bet kā turpmāk? Kādi ir jābūt mūsu Satversmei nākotnē? Uzskatu, ka Satversmes būtību un jēgu nedrīkst pazaudēt. Ja Satversmē veic izmaiņas, tad tas ir jādara ļoti pārdomāti un tām jākalpo tikai un vienīgi Latvijas tautas interesēm un valstiskuma apziņas stiprināšanai. Manas paaudzes uzdevums būtu nepazaudēt savu valsti, atcerēties Satversmes pamatvērtības – suverenitāti, neatkarību, teritoriju, vienotību un demokrātiju. Vai mēs spēsim? Sarežģītā politiskā situācija pasaulē liek aizdomāties par dažādiem Latvijas valsts turpmākās pastāvēšanas scenārijiem, kas varētu radīt apdraudējumu mūsu valstiskumam. Vienmēr jāatceras, ka Satversme ir Latvijas tautas pieņemts pamatlikums un jebkuras izmaiņas, kas mainītu Latvijas suverenitāti, būtu jāapstiprina tikai un vienīgi ar tautas piekrišanu. Satversmes pastāvēšana un tās neatcelšana padomju režīmā bija vienīgais likumiskais ierocis neatkarīgas valsts aizstāvjiem un disidentiem, kuri neatzina padomju okupācijas režīmu. Šis fakts tikai apstiprina Satversmes unikalitāti.

Mūsdienā jauniešos ir liela pašapziņa un vēlme strādāt valsts labā. Divpadsmit gadu vecumā es iestājos Jaunsardzē un tagad dienu Zemessardzē. Iestājos, jo apzinu, ka sava valsts ir jāaizstāv pret jebkuru agresoru. Latvija ir mums vienīgā dzimtā zeme, kurā mēs sevi apzināmies kā vienotu nāciju ar kopīgām saknēm un kopīgām vērtībām. To nedarīs neviens cits kā vienīgi mēs paši. Tāpēc ir labāk būt sagatavotam un izšķirīgā mirklī piedalīties savas zemes aizstāvēšanā. Es, būdams zemessargs, esmu zvērējis „būt uzticīgs Latvijas Republikai, tās Satversmei un likumīgajai valdībai, netaupot spēkus, veselību un dzīvību, sargāt Latvijas valsti un tās neatkarību”.¹ Vēlreiz pārlasot šos vārdus, saprotu, ka Satversme ir tautas zvērests. Tas ir tautas zvērests mūsu valstij, tās neatkarībai un vērtībām.

¹Zemessarga zvērests; tiešsaiste http://www.mrc.lv/~media/ZS/Dokumenti/6piel_zverests.ashx

ANNIJA MASLOVSKA
Ventspils Centra sākusskola
Pedagoģe: Monika Kalniņa

HELĒNA MIGLA
Liepājas Centra sākusskola
Pedagoģes: Agnese Kundziņa un Kristīne Bārdule
Latvijas Mākslas akadēmijas simpātiju balva

Visās malās skan: "Latvijai 100!" To skandina radio, to dzird un redz televīzijas ekrānos. Pazīstami cilvēki runā televīzijas raidījumos, tas tiek publicēts žurnālos, tiek aicināti cilvēki iedziedāt dziesmas, veidot rakstu zīmes. Saistībā ar simtgadi pašlaik notiek daudz jaunu projektu. Skolās un citās mācību iestādēs pastiprināti tiek runāts par to, ko mēs dosim Latvijai, ko mēs dāvināsim Latvijai, kādas vērtības atstāsim Latvijai?

Daudziem jau esošiem produktiem tiek speciāli uzdrukāts Latvijas simtgades logo, domājot, ka tā tiks pārdots vairāk produkcijas. Visapkārt ir jūtama liela reklāmas ietekme, tas reizēm nomāc, jo mums – katrā cilvēkā – ir jābūt iekšā šai patriotisma sajūtai. Tai jābūt sirdī, ne reklāmā!

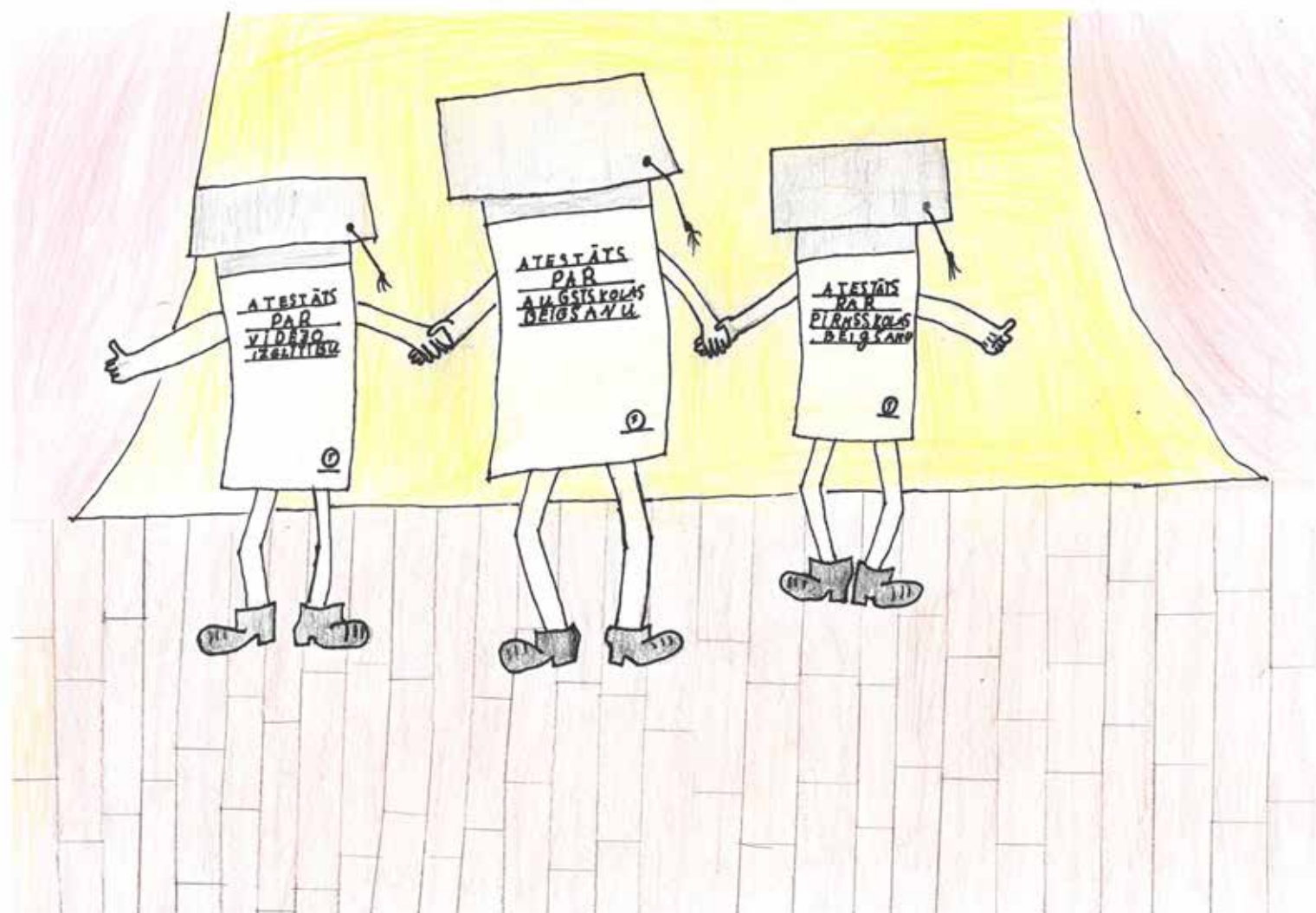
Es vēlos redzēt savu Latviju nākamajos 100 gados tikpat zaļu, ar latviešu tautasdziesmām pieskandinātu. Vēlos, lai man skan apkārt latviešu valoda, lai cilvēki jūtas mīlēti un saprasti savā zemē, lai viņiem ir savas mājas. Citādi rodas sajuta, ka cilvēki pamet piespiedu kārtā savu dzimteni, jo viņiem šeit paliek grūti eksistēt. Mūsu Latvijas galvenais uzdevums ir būt demokrātiskai valstij, jo Satversmē ir teikts – "Latvijas Republika ir neatkarīga, demokrātiska valsts. Suverēnā vara Latvijas Republikā pieder tautai. Un ir svarīgi ievērot pilsoņu tiesību jautājumus, piemēram, tautas nobalsošana jeb referendums." Cilvēki vairs neizmanto savas tiesības, viņi paliek neticīgi. Es negribu, ka mēs esam neticīgi savā valstī, ka cilvēkiem zūd ticība pastāvošai varai. Nelīdzēs ne reklāmas, ne saukļi, ja cilvēku sirdīs būs tukšums. Vai visi cilvēki varēs izbaudīt Latvijas dzimšanas dienu arī turpmāk, nākotnē, vai visiem iespējams būs nokļūt tuvāk valsts dzimšanas dienas svinībām? Gribētos, lai cilvēki Tēvzemes svinības sagaida ar prieku, lepnumu sirdī, nevis skatoties ārā pa logu, veroties tumsā.

Latvijai es novēlu nepazaudēt brīvību un neatkarību. Vēlos – ja būtu jāatgriežas savā Tēvzemē, savā dzimtajā pilsētā Talsos, lai es izjustu to pašu, ko bērnībā. Es ietu pa savu pilsētu un dzirdētu latviešu valodu.

Mums katram ik dienu savā sirdī ir jākur maza patriotisma uguntiņa, neļaujot tai nodzist. Mums ir jābūt stipriem un pārliecinātiem par savu tautu. Mums vajag katru dienu savu zemi celt godā, nevis tikai īpašos brīžos. Tā mēs vairosim patriotismu un mīlestību pret savu valsti.

VALTERS BRESME
Talsu 2. vidusskola
Pedagoģe: Ilvita Krūze

MARIJA TEVJAŠOVA
Daugavpils 9. vidusskola
Pedagoģe: Anna Mekša

Latvijas Satversme kā Latvijas Republikas pamatlikums pastāv kopš 1922. gada 7. novembra. Tā ir jaunāka par Latviju, šogad atzīmējusi 96. dzimšanas dienu, tomēr Satversme ir aptuveni piecas ar pusi reizes vecāka par mani. 18 gadus laimīgi dzīvoju brīvā Latvijā, kuru savā paspārnē sargā Satversme – satvērusi tur to cieši jau gandrīz simts gadus. Ticu, ka 100 un vēl vairāk gadu priekšā, ja mēs kā iedzīvotāji spēsim to atbalstīt, vadīsimies pēc tās ieteikumiem, pilnveidosim to, jo, lai veicinātu izaugsmi, nepieciešamas pārmaiņas. Tomēr jāapzinās, ka pilnveide sākas ar cieņu un atbildību pret sevi un valsti.

Reizēm dzirdams, ka atskatīšanās pagātnē ir solis atpakaļ. Tomēr, lai Latvijai būtu nākotne, atskats pagātnē būtu liels solis uz priekšu. Kā 18 gadus jauna Latvijas iedzīvotāja esmu pieredzējusi pēdējo četru prezidentu valdīšanu. Kāda ir sajūta, dzirdot, kā A. Bērziņš vai R. Vējonis angļu valodā reprezentē valsti? Tomēr, vai, skatoties, kā to darījusi Vaira Vīķe-Freiberga, jūsos nemostas lepnums? Lai pilnveidotos, Satversmē jāiekļauj punkts, kas nosaka Valsts prezidenta labas svešvalodu zināšanas. Der atcerēties, kā Vaira Vīķe-Freiberga stiprinājusi tautas spēku, minot, ka “mūsu kļūdas ir mūsu pašu, bet mūsu sekmes arī ir tikai mūsu pašu”¹. Mēs mācāmies no kļūdām, pilnveidojamies kopā. Svarīga ir apņēmība un vēlme augt.

Lielā mērā Latvijā kā parlamentārā republikā valsts pilnveide uzticēta 100 Saeimas deputātiem, kurus esam ievēlējuši. Arī par to paldies Satversmei, tomēr tā neatbild par ievēlēto personu atbildību pret darbiem. Lūkojoties dzimtenes vēsturē, redzams, ka esam pievilti un mānīti ne reizi vien. Bet vai tam jāturpinās? Tā ir katra paša cieņa pret sevi un valsti. Deputātam, kam esam uzticējušies, jāapzinās atbildība par saviem vārdiem un darbiem – iespējams, ka atstādināšana no amata, dodot iespēju tā vietā stāties atbildīgam cilvēkam, būtu risinājums. Reizēm par kļūdām nākas maksāt. Tas ir pilnveides ceļš uz veiksmīgu nākotni.

Ne mazums akmeņu un kritienu Satversmes un Latvijas pilnveides ceļā pieredzēt, tomēr, lai pilnveide būtu pēc iespējas veiksmīgāka, rūpīgi jāapsver ideja Satversmē ieviest punktu, kas nosaka, ka prezidentam labi jāpārzina vismaz angļu valoda. Tas ir jautājums par paša cilvēka cieņu pret valsti, tāpēc tikpat nozīmīgi paaugstināt arī tautas vēlēto pārstāvju atbildību par to darbiem, lai mēs būtu stipri un neļautu pār mums valdīt citiem. Lai vēl arī pēc 100 gadiem visi stāvētu Mežaparkā, dziedātu “Saule, Pērkons, Daugava”, kopā pateiktos par “Dievs, svētī Latviju!”, apzinoties dāvētās brīvības skaistumu. Mierīgi un ar apdomu virzīties augšup. Nonākt kalna virsotnē. Visi kopā. Vienotā ceļā.

¹Vīķe-Freiberga, V. [tiešsaiste]. [skatīts 2018. g. 28. novembrī]

Piekluve: <https://www.president.lv/lv/jaunumi/zinas/valsts-prezidentes-vairas-vikes-freibergas-uzruna-doma-laukuma-1999gada-18novembri-10506>

SOFIJA MAJEVA

Privātskola “INNOVA”

Pedagoģe: Anastasija Fostiropulo

Atzinība

NELLIJA OREŠINA
 Liepājas A. Puškina 2. vidusskola
 Pedagoģe: Irina Turovska
 2. vieta

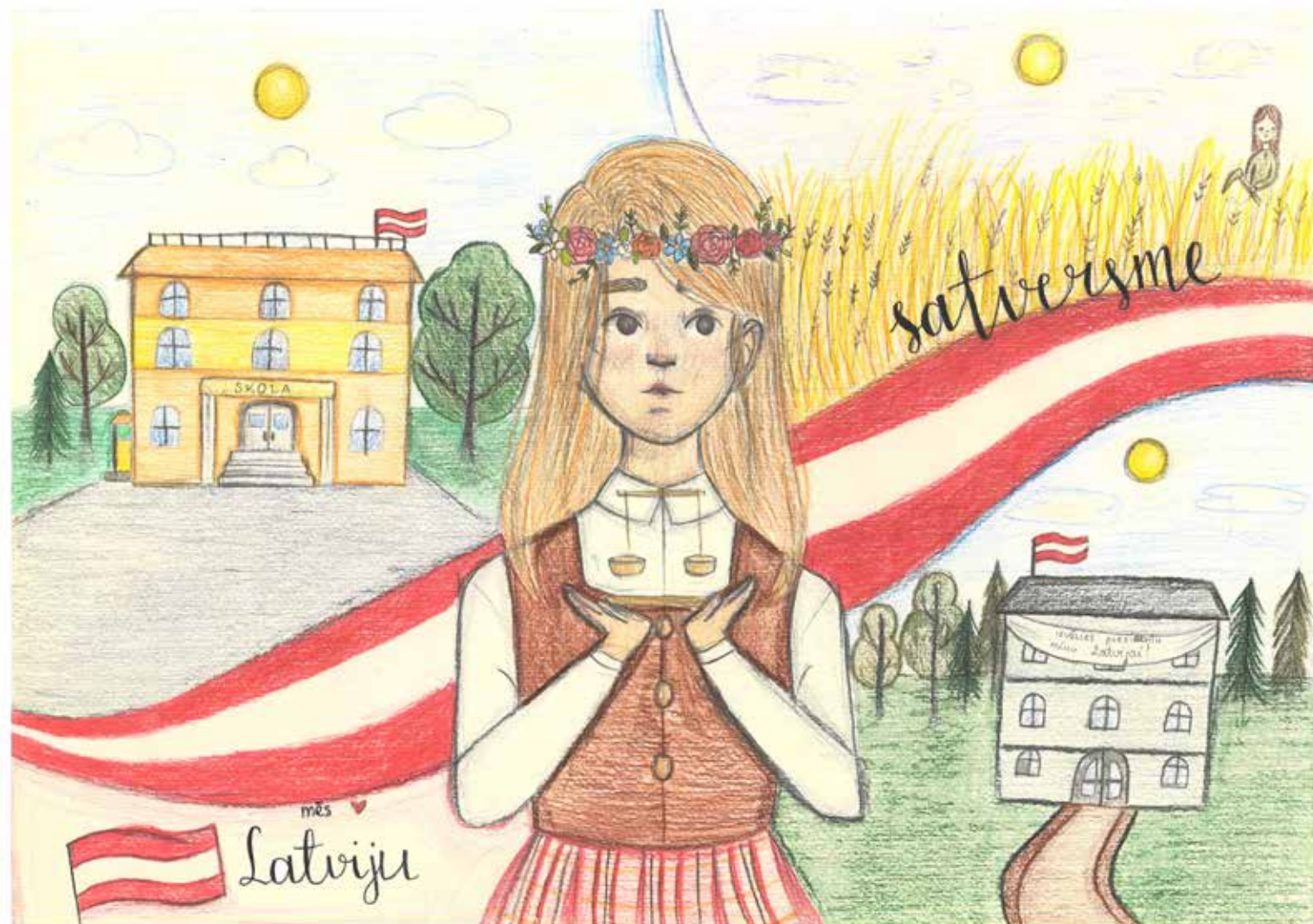
DEIVIS PUTNIŅŠ
 Balvu pamatskola
 Pedagoģe: Dina Kravale

ELMA ŠČERBAKOVA
Talsu 2. vidusskola
Pedagoģe: Ilvita Krūze

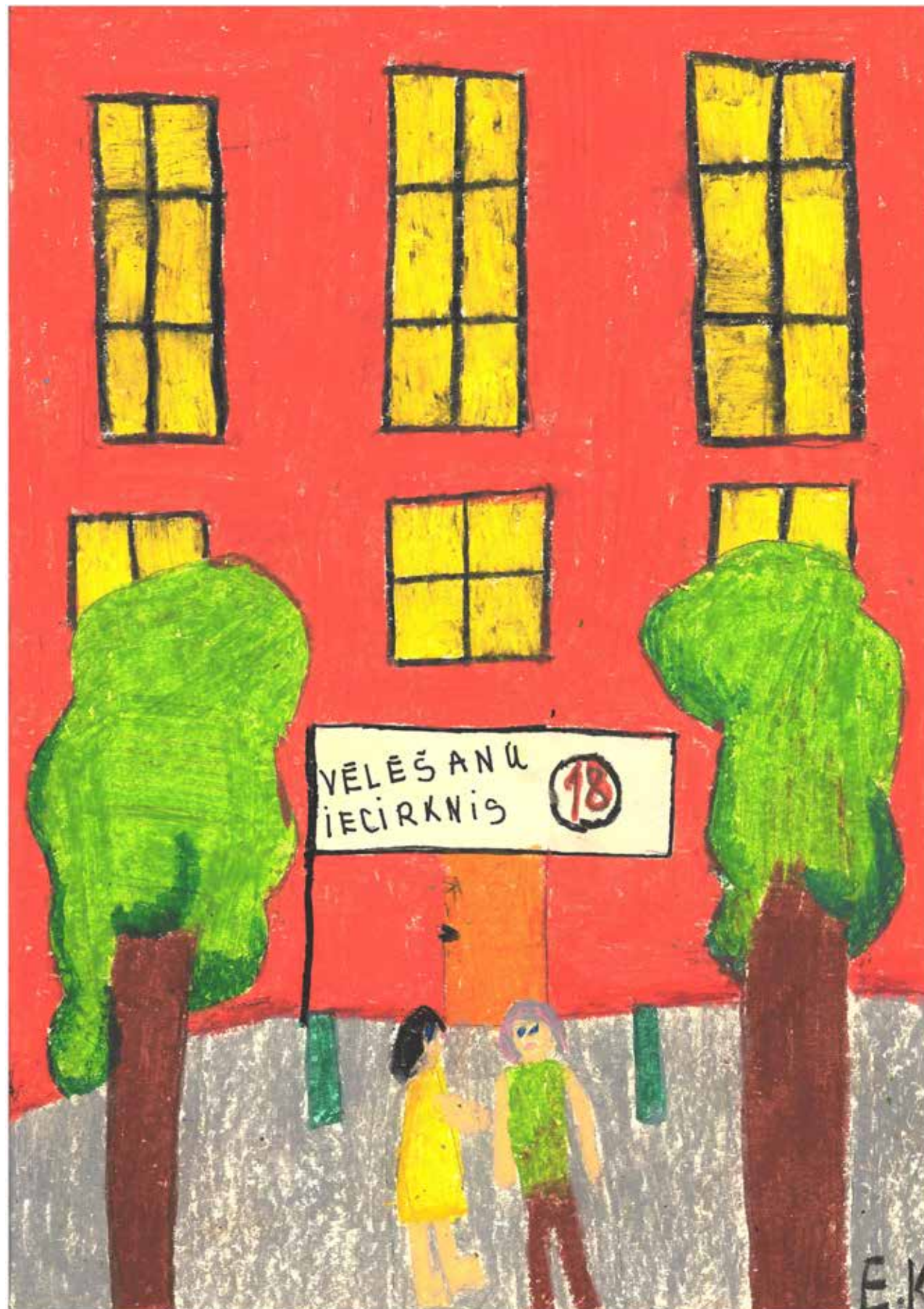
ALISE PATRĪCIJA STABULNIECE
Talsu 2. vidusskola
Pedagoģe: Ilvita Krūze

ARINA ABRAMOVA
Ventspils 2. vidusskola
Pedagoģe: Lilija Saprņova

LINDA POPAVA
Salacgrīvas vidusskola
Pedagoģe: Iveta Rozenberga

Latvijas Republikas Satversme ir apstiprināta 1922. gadā. Šajā pārspriedumā es runāšu par to, kas būtu Satversmē jāgroza.

Satversmē, manuprāt, paši svarīgākie noteikumi ir I nodaļā – “Vispārējie noteikumi”. Tomēr ir viens pants, kas būtu jāgroza. Tā ir I nodaļas 4. panta otrā daļa. Manuprāt, nav jāraksta, ka “Latvijas karogs ir sarkans ar baltu svītru”, bet gan “Latvijas karogam ir trīs joslas divās krāsās – augšējā ir karmīnsarkanā, vidējā – baltā, apakšējā – atkārtoti karmīnsarkanā”. Ieviešot šādu grozījumu, tikai loģiski būtu ieviest I nodaļas 4. pantā arī trešo daļu: “Karoga karmīnsarkanā krāsa simbolizē latviešu tautas uzvaru, baltā ir tīrības, ticības un labestības krāsa, kā arī tā simbolizē Latvijas likteņupi Daugavu.”

Iepazīstoties ar Latvijas pamatlikuma II nodaļu “Saeima”, uzskatu, ka jāgroza 14. pants – “Vēlētāji nevar atsaukt atsevišķus Saeimas locekļus.” Man šķiet, ka demokrātiskā valstī šis likums nav pareizs, jo neievēro tautas varas principus. Ja Saeimas deputāts pārkāpj likumus un/vai nepilda savus darba pienākumus, un/vai izrādās korumpēts, tad, manuprāt, jārikojas šādi: “Ja Saeimas deputāts pārkāpj likumu vai darbojas savtīgos nolūkos, tad viņš savas iespējas atrasties Saeimā ir zaudējis. Ja deputātu no Saeimas izslēdz, tad viņa vietu ieņem nākamais vēlēšanu sarakstā.” Šāds grozījums likumā palielinātu deputātu atbildību par savu rīcību un, iespējams, mazinātu korupcijas draudus.

Svarīga ir arī III nodaļa “Valsts prezidents”. Valsts prezidents ir svarīgākā amatpersona Latvijā. Tādēļ būtu jāmaina 37. panta pirmā daļa: “Par Valsts prezidentu var ievēlēt pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš sasniedzis 40 gadus.” Tieši vecums ir problēma! 40 gadi ir daudz par daudz! Tādēļ grozījumā būtu šāds teksts: “Par Valsts prezidentu var ievēlēt pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš sasniedzis 30 gadus.” Valsts prezidents būtu jaunāks un savā darbā vairāk ņemtu vērā izmaiņas sabiedrībā un pasaulē. Prezidentam ir jāpārstāv valsts starptautiski, tāpēc es uzskatu, ka viņam ir jāzina vismaz trīs svešvalodas. Jaunākiem cilvēkiem būtu lielākas valodu un komunikācijas prasmes. 40 gados, sasniedzot pusmūža vecumu, daudzi savu uztveri nemainīs!

Pēdējā – VIII nodaļā “Cilvēka pamattiesības” dažas lietas ir jāmaina.

114. pantam būtu jāpievieno otrā daļa: “Latvijas mazākumtautībām jābūt lojālām Latvijas Republikai. Mazākumtautību partija nedrīkst vairot savu popularitāti, veidojot savienības ar kādas citas valsts partiju.”

Valsts savus stipros tiesiskos pamatus saņem no valsts pamatlikuma – Satversmes. Es uzskatu, ka Satversmes uzbūve veidota ļoti loģiski. Tās normu ievērošana nodrošina ikvienam Latvijas iedzīvotājam sakārtotu, drošu un tiesisku dzīvi. Tomēr sabiedrība nemitīgi mainās, un tāpat elastīgākai ir jāklūst arī Satversmei. Valsts pamatlikumam jāizstāv sabiedrības intereses arī nākamajos simts gados. Lai mums visiem kopā izdodas dzīvot tiesiskā un sakārtotā Latvijā!

EIMANTS KISA

Kalētu pamatskola

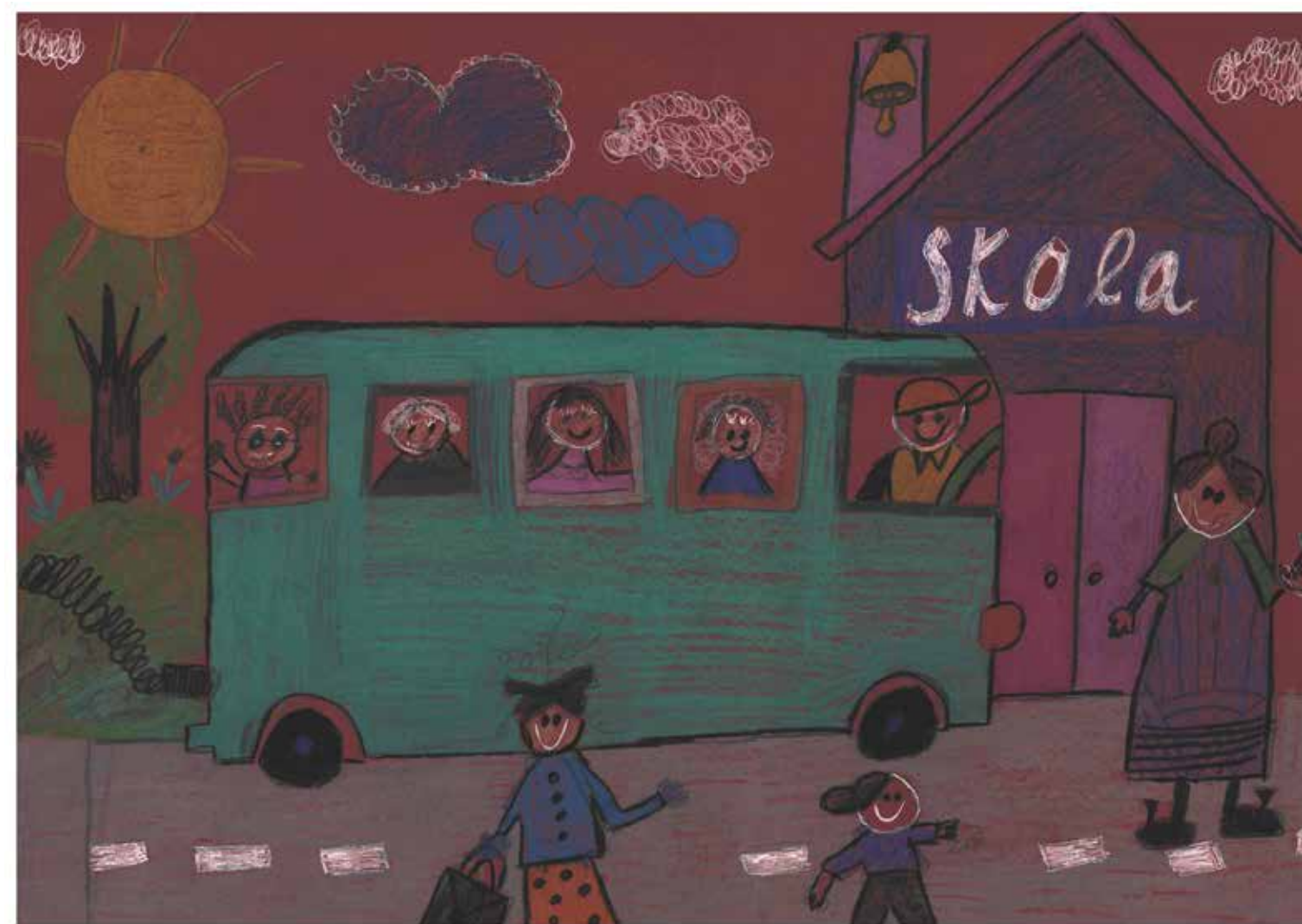
Pedagoģe: Vineta Lazdupe

ALĪNA TIĻIŅINA
Viesītes vidusskola
Pedagoģe: Sarmīte Raziņa

SVETLANA KIRILLOVA
Daugavpils 9. vidusskola
Pedagoģe: Anna Mekša
Pirmā Latvijas Valsts prezidenta Jāņa Čakstes
mazmazmeitas Kristīnes Čakstes simpātiju balva

MILANA VEIKŠA
Ventspils 2. vidusskola
Pedagoģe: Lilija Saprņova

NAURIS SOĢIS
Liepājas Līvupes pamatskola - attīstības centrs
Pedagoģe: Kristina Homenko

IĻJA GIRĻANU
Jēkabpils 2. vidusskola
Pedagoģe: Anna Koroljkova
Atzinība

INGA SERGEJEVA
Uzvaras pamatskola
Pedagoģe: Daiga Sējēja
Atzinība

Lēnām satumst. Vakars. 26. novembris. Nesen aizvadīta Latvijas simtgade. Pēdējā laikā visdziļākie vārdi bijuši: Saeima, simtgade, Satversme. Pēkšņi rodas jautājums: "Kāda būs Latvija pēc simts gadiem? Vai pamatlikums būs saglabājies nemainīgs vai krasi mainījies?"

Aizveru acis. Atverot vaļā, esmu citā vietā. Palūkojos apakšā. Kājas nesaskaras ar zemi, bet pārvietojos. Jūtos kā es pats, bet kaut kas nav kā ierasti. Izvelku telefonu no kabatas un paskatos – 2022. gada 15. februāris. Latvijas Republikas Satversmes simtgade. Tiek sumināti Jānis Čakste, Kārlis Ulmanis un pat Krišjānis Valdemārs, Atis Kronvalds, Juris Alunāns – valsts pamatlicēji.

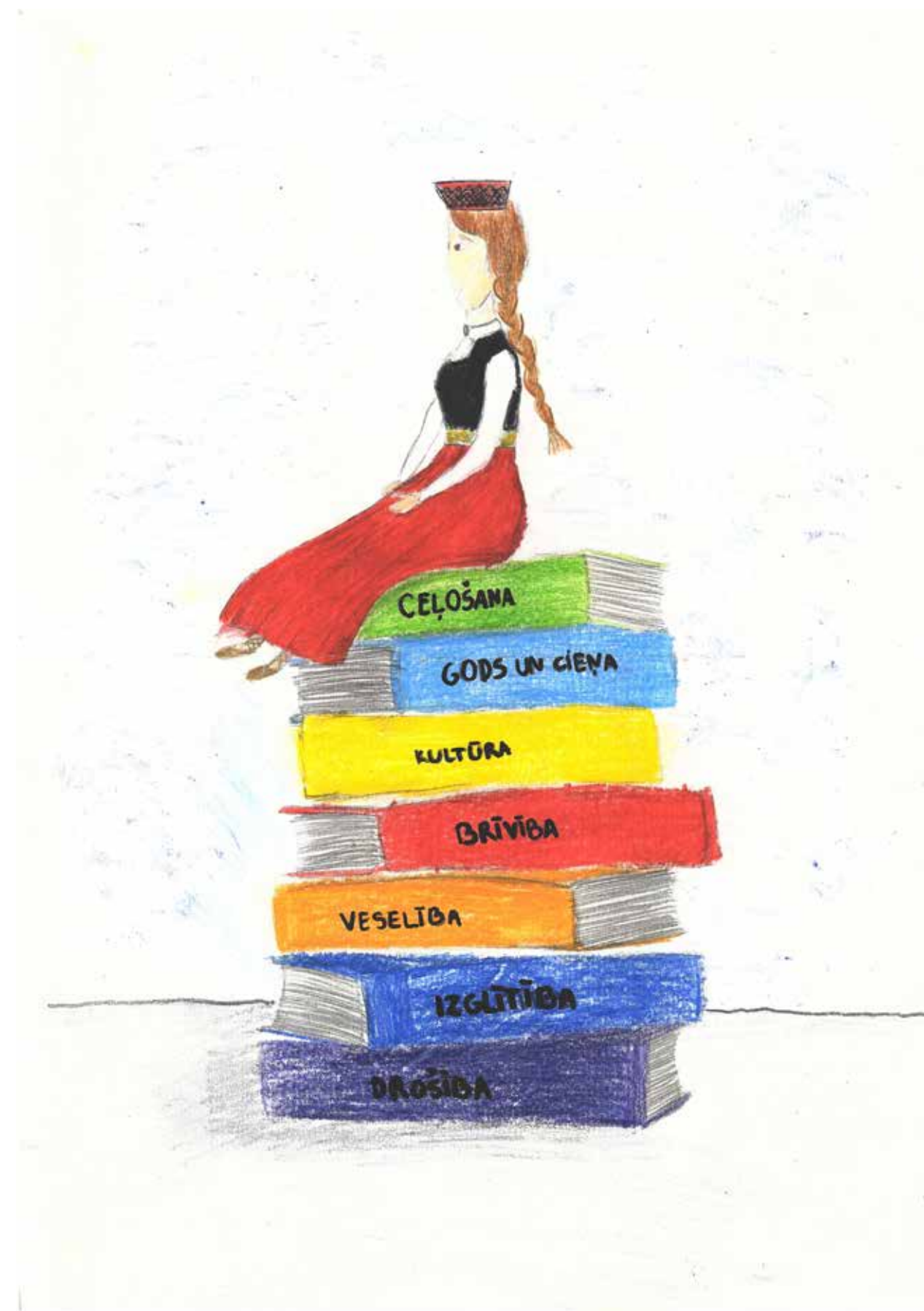
Tumsa. Pēc kāda brītiņa atkal parādās gaisma. Nu es esmu citā laika posmā. 2034. gada 7. oktobris. Notiek 17. Saeimas vēlēšanas. Cik es saprotu no redzētā un dzirdētā, ir notikušas izmaiņas. Saeimu sastāda 111 deputāti. Dīvaini, bet nu labi. Iestājas tumsa.

Nu es atpooos 2058. gadā. Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežās sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme, Zemgale un Sēlija. Tepat, man blakus, Brīvības piemineklis, ar piecām zvaigznēm rokās. Nepierasti. Atkal tumsa...

Šoreiz esmu kādā lielveikalā. 2118. gads. 17. novembris. Tehnoloģijas attīstītas. Cilvēki gatavojas Latvijas divsimtgadei. Veikalos personāls ir cilvēki, bet apkopēji – roboti. Dzirdu veikala paziņojumu: „Sveicināti hipermarketā „Rimi”! Welcome to hypermarket „Rimi”!” Kāpēc to teica angliiski? Izvelku telefonu, ieeju „Google” un saprotu, ka Latvijai ir divas oficiālās valsts valodas – latviešu un angļu. Nu gan trakums!

Kā pēdējā es atpooos 2122. gada 15. februārī. Priekšā man Latvijas Satversme. Pamats Satversmei ir saglabājies nemainīgs. Latvija joprojām ir neatkarīga demokrātiska republika. Vara pieder tautai. Un, par laimi, noteikta tikai viena valsts valoda – latviešu. Notikušas arī pārmaiņas. Skolēni jau no 8. klases izvēlas, kādus priekšmetus apgūt. Mājasdarbus neuzdod. Skolēniem mazāka slodze.

„Atkal jau nogulēji četras stundas!” dzirdu dusmīgu mamma balsi. „Bet man bija tik dīvains sapnis. Es biju nonācis 2122. ga...” „Jā, jā, kur tik tu nebiji. Ātri nāc lejā ēst!”

RODRIGO OVSJUKS
Rīgas 25. vidusskola
Pedagoģe: Dainuvīte Spalle

NATĻJA SOKOLOVA
Daugavpils 10. vidusskola
Pedagoģe: Inga Vasiļjeva

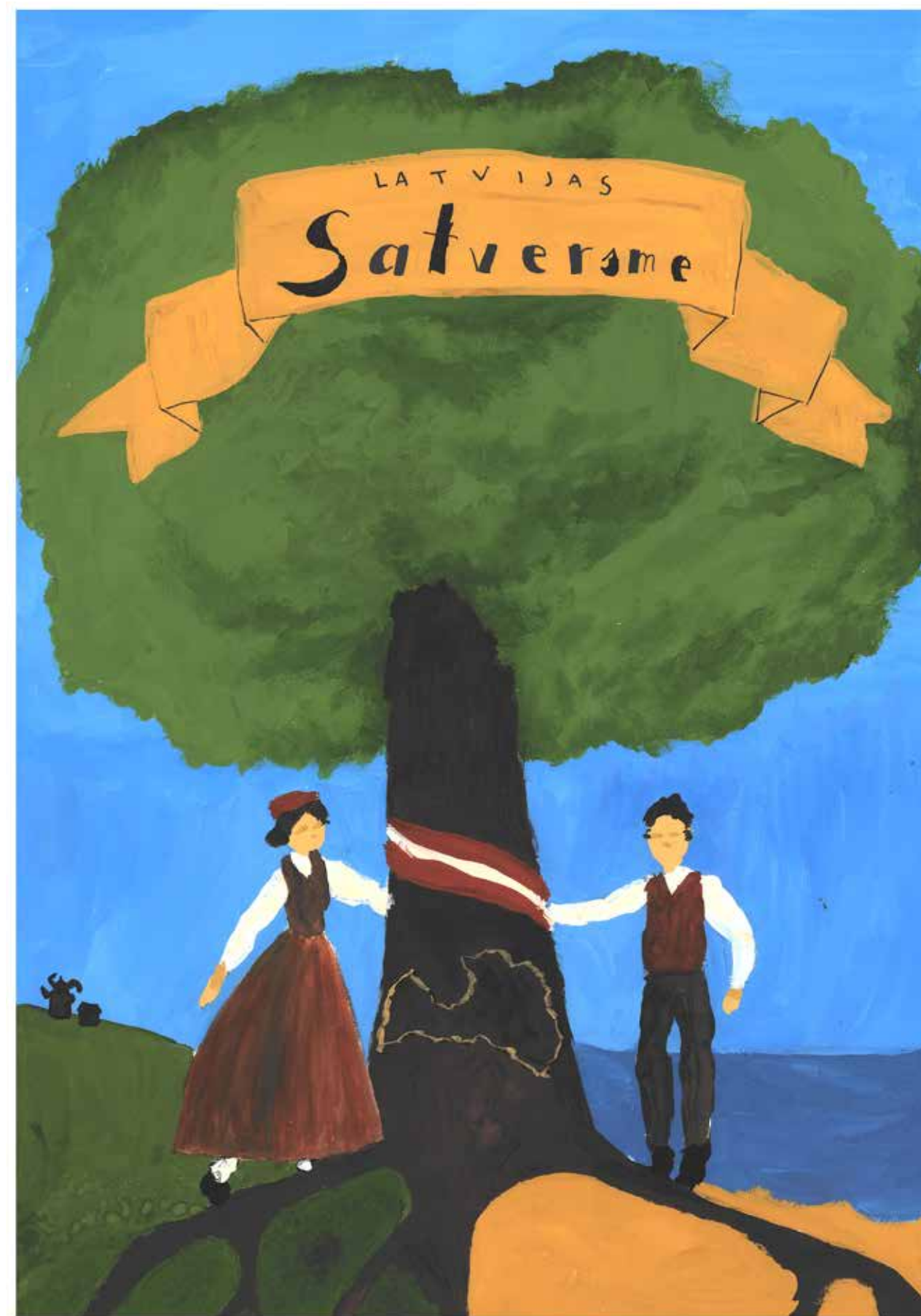

JĀNIS ROBERTS MATEVIČS
Kalētu pamatskola
Pedagoģe: Vineta Lazdupe

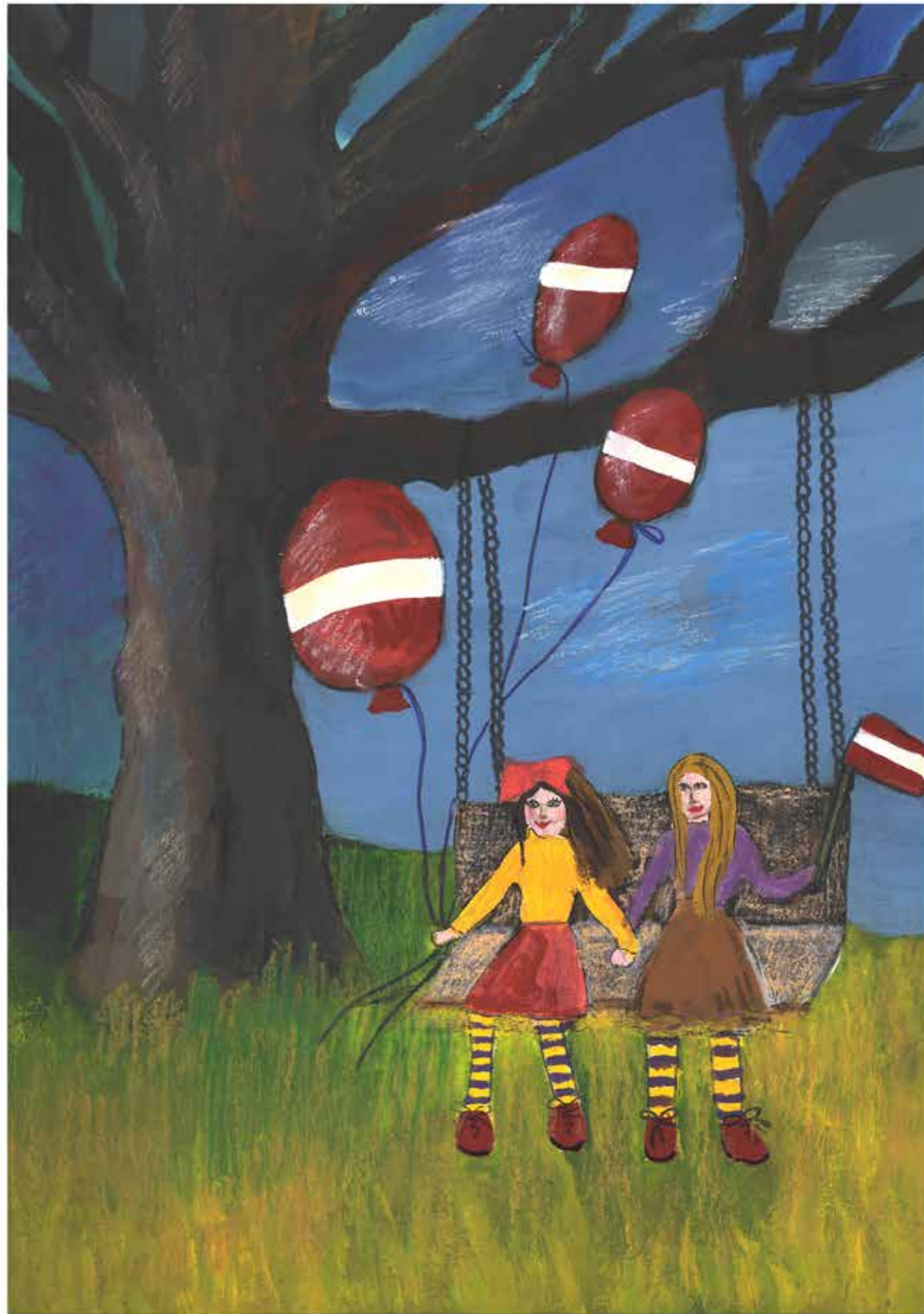
DĀVIS BIRZGALIS
Salacgrīvas vidusskola
Pedagoģe: Iveta Rozenberga

SANTA BUŽERE
Liepājas Līvupes pamatskola - attīstības centrs
Pedagoģe: Kristina Homenko

KATE GEIERE MILBERGA
Ventspils Centra sākumskola
Pedagoģe: Monika Kalniņa

Rudenīgs, bet silts darbdienas vakars. Gaidāmajam vēstures kontrol darbam gatavojos parkā uz soliņa. Pie sevis atkārtotu faktus par Latvijas dibināšanu, pirmo Saeimu un tolaik paveikto.

Nemanot blakus apsēdās sirmgalve, es turpināju čukstus pie sevis atkārtot vielu:

„Satversme ir...”

„Mūsu valsts pamatlikums, ” svešiniece smaidot noteica.

„Jā, nupat grasījies teikt, ” atsmaidīju pretī. „Vai zināt, kāpēc Satversme ir nepieciešama un kā tā radās?”

„Vai tu spēj iedomāties valsti bez likumiem?” viņa, piemiegdama ar aci, vaicāja. „Pirms aptuveni 100 gadiem latvieši nolēma dibināt valsti. Mūsu tautai paveicies ar spēku un gudrību, kas mums dota, tāpēc daļa sevi pierādīja kaujas laukā, bet gudrākie prāti vāca folkloru, radīja jaunus literāros darbus un izstrādāja Satversmi. Visi vēlējās, lai Latvija ir brīva un patstāvīga valsts.”

Turpināju tincināt: „Kāpēc Satversme tik ilgi nav mainījusies?”

„Nevarētu teikt, ka tā pilnībā nav mainījusies, ” svešiniece paskaidroja, „gadu gaitā ir veikti dažādi grozījumi, bet tās būtība palikusi tāda pati. Tas ir kā vēl viens mūsu tautas mākslas darbs, bez kura mūsu valsts nebūtu tāda kā tagad. To radījuši latvieši, kuri patiesi mīlēja Latviju un rūpējās par tās nākotni. Taču Satversmes un mūsu dzimtenes nākotne ir tavās un tavu vienaudžu rokās.”

Vēroju tālos mākoņus debesīs. Tie izskatījās tikpat noslēpumaini un neparedzami kā nākamie 100 gadi. Ir pārāgri spriest, vai tie nesīs sauli vai lietu, taču, lai kas arī notiktu, es vienmēr būšu latviete un mans pienākums ir sargāt savu dzimteni.

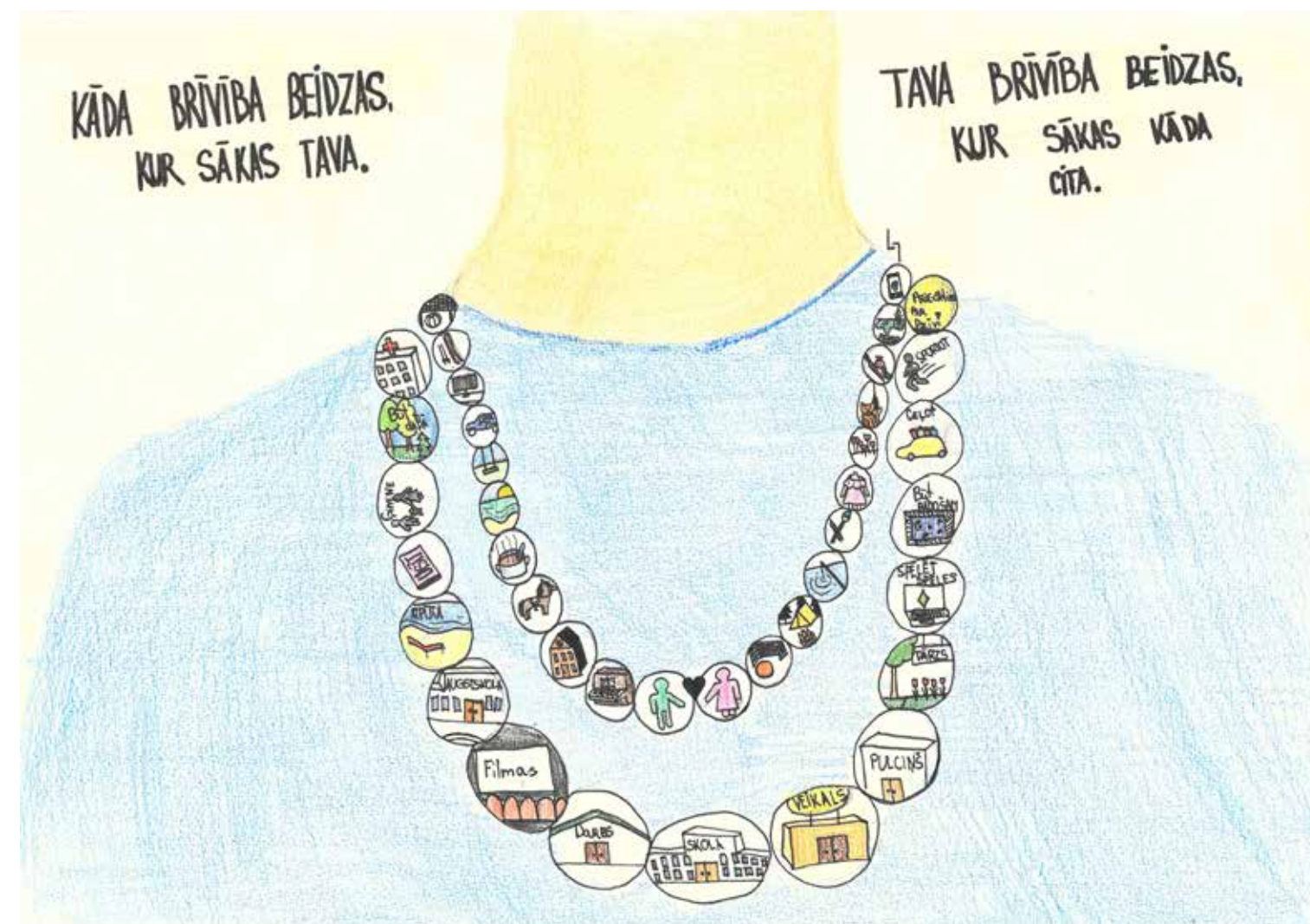
„Vēlos, lai Latvijas valsts valoda vienmēr būtu tikai latviešu valoda, lai mastā vienmēr plīvotu sarkanbaltsarkanais karogs, lai arī pēc 100 gadiem mums būtu tiesības uz vārda brīvību, īpašumu un izglītību, gluži kā šodien. Tas viss minēts Satversmē, un es darīšu visu, kas manos spēkos, lai tā būtu vienmēr, ” apņēmības pilna apsolīju sirmgalvei, kas tik ļoti atgādināja pašu tautu – sirsniņu un viedu.

Satversme ir un būs godīga pret mums un mūsu valsti. Vienmēr. Vai mēs būsīm godīgi pret sevi, citiem un dzimto zemi – tā jau ir mūsu izvēle.

KEITA ŽIDAVA

Dundavas vidusskola

Pedagoģe: Sandra Braže

EMĪLIJA BAĻĶĪTE
Ventspils Centra sākumskola
Pedagoģe: Monika Kalniņa
Žurnāla "Jurista Vārds" simpātiju balva

LĪVA LAVRENOVA
Andreja Upīša Skrīveru vidusskola
Pedagoģe: Ināra Plakane
Atzinība

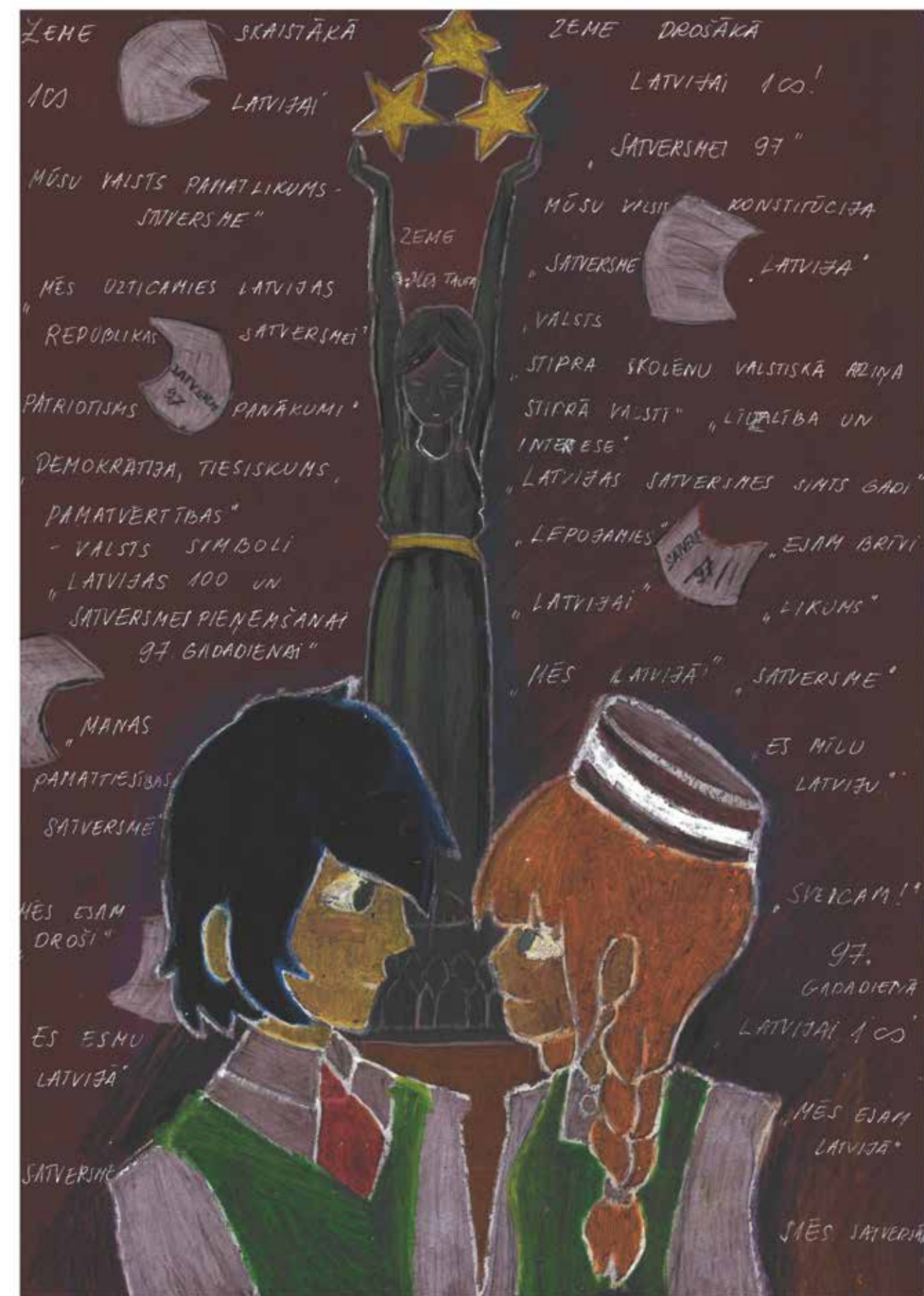
Es pierakstu savus mērķus un sapņus uz mazām lapiņām un iemetu tās koka kastītē. Tā stāv plauktiņā virs galda un ir atgādinājums par manu varēšanu. Līdzīgi sapņoja arī Latvijas valsts dibinātāji, nolemjot – ir jāizmanto visas iespējas, lai latviešiem izcīnītu vietu zem saules. Toreiz jaunās Latvijas mērķus un sapņus pierakstīja Latvijas Republikas Satversmē. Pārfrāzējot teologu un vēsturnieku Gundaru Ceipi: "Šī grāmata būs stāsts par mīlestību. Par to, kā mīlestībā dzimst skaistums un svētums. Par latviešiem."¹

Varat iedomāties valodu, kurā latviešu tautas dziesmas skanētu skaistāk? Mūsu valoda allaž runāta ar lielu mīlestību, cieņu un vieglumu. Ikvienam no mums ir paveicies, ka mums ir ne tikai mūsu valsts, zeme, bet arī mūsu valoda. Pasaulē ir 221 valsts, bet valodas – ap septiņiem tūkstošiem. Tomēr vairāk nekā puse no tām šobrīd ir uz izzušanas robežas. Tās dzīvos tik ilgi, līdz zudīs pēdējais runātājs. Ceturtais pants Satversmē ir par mūsu valodu, un, lai mēs nonāktu līdzīgā situācijā, kad jāzaudē tautas simbols, tā nākamajos simts gados būtu jāceļ arvien lielākā godā. Un godā to it īpaši ceļ tās mātes, kas, pat svešās zemēs dzīvojot, saviem bērniem pirmos vārdus māca un šūpuļdziesmas dzied latviski. Ne tāpēc, lai apgrūtinātu bērna turpmāko dzīvi citā zemē, bet gan lai sirds latviski runātu mūžam. Vārdos ir spēks, tie tikai ir jāizrunā, lai tos sadzirdētu.

Latvijai būs nākotne tikai tad, ja tajā būs daudz izglītotu cilvēku, kuri tieksies uz izcilību. Mums priekšā ir saules mūžs, bet kā gan iespējams redzēt gaismu tuneļa galā, ja acis ir ciet? Ir jāatver acis. Laikmetā, kad šķietami visas zināšanas ir viegli atrodamas internetā, mācīšanās zaudējusi savu nozīmi. Latviešu bērniem ir veicies dzīvot valstī, kas sniedz un nodrošina iespēju iegūt augstāko izglītību. Nākamajos simts gados būtu valstiskā līmenī jāmotivē skolēni, kuri alkst izcilību, piemēram, Latvijas valsts varētu vienam latviešu jauniešim no tūkstoša apmaksāt mācības Hārvarda vai citā prestižā pasaules universitātē. Valsts valodai ir jābūt tikai vienai, bet vai arī jāpieturas pie viena veida zināšanām? Jānolaiž acis no googles vienvirziena tuneļa un jāpaskatās pa labi un kreisi, lai ieraudzītu aiz straujā pagrieziņa lielo iespēju. Oksforda, saturies, es nāku!

Es esmu viena no latviešiem. Skaitliski maza tauta, taču garā tik liela, ka pietiktu vairākām citām un vēl pāri paliktu. Latvieti ir spēks, kas jūtams gan valodā, gan cilvēkos, ar savām zināšanām nesot Latvijas vārdu pasaulē. Lai nākamajos simts Latvija izskan vēl skaļāk!

¹Ceipe, G. Dieva tautas dzimšana. Latvieši. Rīga: Latvijas Universitāte / LU Akadēmiskais apgāds, 2018. ,7.lpp.

Jau simts gadu Latvija ir mūsu mājas. Tēvzeme mūs mīl un pasargā. Bet kas gan Latvija būtu bez Satversmes? To var salīdzināt ar dainām. Satversme ir mūsdienu sabiedrības pamatlikums, bet dainas – mūsu senču dzīves ritma pamats. Abi aptver sabiedrības attiecības, vērtības un pamatus. Dainās svarīgākās vērtības ir daba un kultūra, kas, manuprāt, būtu jāaktualizē Satversmē nākamajā simtgadē.

Aizverot acis un iedomājoties par Latviju, ieraugu miglā tītu pļavu un zaļus mežus, kuri sniedz savas veltes. Latvijas neskartā daba ir liela tautas vērtība, taču reizēm ļaudis to aizmirst. Aktuāla kļūst problēma par dabas piesārņojumu, tāpēc Lielās talkas mērķis ir padarīt valsti par tīrāko un sakoptāko vietu pasaules kartē.¹ Diemžēl daudzus iedzīvotājus ekoloģiskās problēmas neuztrauc.

Nesen, viesojoties Sicīlijā, saskāros ar līdzīgu attieksmi. Dienvidzemē ielas klāja atkritumu slānis, pilsētvide bija nesakopta, bet cilvēki izlikās to nemanām. Manuprāt, nākotnē dabas piesārņojuma līmenis kļūs kritisks, tādēļ Satversme būs jāgroza un jāpiemin, ka ikvienam ir tiesības un pienākums dzīvot sakoptā, tīrā vidē. Jau 2018. gada martā Vita Jaunzeme, Lielās talkas rīkotāja, rosināja mainīt Satversmes 1. pantu, ka „Latvija ir neatkarīga, demokrātiska, zaļa republika”. Tas, viņasprāt, mudinātu sabiedrību dzīvot sakoptā vidē un saglabāt „zaļās” valsts statusu.² Latvijas bagātību novērtējam tikai aizbraucot citur, tādēļ tautai jāsaņem ne tikai daba, bet arī kultūrvēsturiskais mantojums.

Rakstainās zeķes, Krišjāņa Barona apkopotās dainas un tautastērpi ir vērtības, kas man atgādina, cik Latvija ir īpaša un bagāta. Nereti šīs vērtības sev līdzī nēma trimdā esošie vai deportētie latvieši Otrā pasaules kara šausmu jucekli. Tās viņiem atgādināja par mājām un radīja cerību reiz atgriezties atpakaļ. Globālisma laikmetā latviešu valodā ieplūst aizvien vairāk anglicismu un tiek pārņemta svešu zemju kultūra. Bet kas gan rūpēsies par mūsu kultūru, ja ne mēs paši? Manuprāt, latvietim ir jālepojas ar savas tautas tradīcijām, jo tās mūs padara īpašus pasaules kultūrtelpā. Uzskatu, ka kultūrvēsturiskais mantojums ir jāpiemin ne tikai UNESCO pasaules mantojuma sarakstā³, bet arī Satversmē, jo ikvienam ir tiesības un pienākums rūpēties un lepoties ar valsts kultūru un tradīcijām.

Latviešiem dzīves ritums bijis un ir saskaņots ar dabu un tās likumiem. Ļaudis dabā smēlās iedvesmu dainu tekstiem un latvju rakstiem. Daba veicinājusi valodas un kultūras attīstību. Kultūra un daba savstarpēji mijiedarbojas un veido Latvijas kultūrvēsturisko kodolu. Tās ir vērtības, ko nedrīkst zaudēt, tādēļ jānostiprina Satversmē.

¹Talkas ideja: [tiešsaiste]. [skatīts 2018.g. 6. decembrī]. Piekļuve: <https://talkas.lv/liela-talka/>

²Bērziņa S. Rosina Satversmē nostiprināt Latvijas «zaļās valsts» statusu: [tiešsaiste]. [skatīts 2018. gada 25. novembrī].
Piekļuve: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/rosina-satversme-nostiprinat-latvijas-zalas-valsts-statusu.a271077/>

³UNESCO Latvijas dārgumi: [tiešsaiste]. [skatīts 2018.g. 9. decembrī]. Piekļuve: <http://latvijasdargumi.unesco.lv/lv/>

EVELĪNA BURMISTROVA
Bauskas pilsētas pamatskola
Pedagoģe: Daiga Sējēja
Atzinība, žurnālu "Jurista Vārds" un
"Ilustrētā Junioriem" simpātiju balvas

VIKTORIJA BEĻSKA
Āgenskalna sākumskola
Pedagoģe: Iveta Cimare
Atzinība

Vētru plosītā jūrā peld kuģis. Debesis, ūdens – viss vienā jūklī. Kur te ir zeme? Viļņi līdz debesīm! Bet kuģis peld un peld, nenovirzoties no kursa, jo krastā spīd bākas uguns. Nerimstošs spēks, sarkanbaltsarkanā karoga iedvesmots, to notur viļņu galotnē.

Kuģis ir brīvs, var peldēt, kur vien skatiens sniedz. Un tas ir stabils – ar stipriem un dvēselīgiem pamatiem. Tos pirms 96 gadiem ielika drosmīgi vīri ar nesadragājamu ticību: kuģis peldēs. Peldēs ilgi, piestājot ekonomiskās un kulturālās izaugsmes ostās. Garām karu dziļvagām un križu bangām. Izvairoties no nodevīgu draugu un bīstamu sadarbības partneru pirātu kuģiem, uz kuru klājiem plīvo sveši karogi. Ceļā bieži palīdzot glābiņu meklējošām citu tautu šulupēm, kas aizbēgušas no važām.

Ne draudīgie bruņošanās orkāni, ne terorisma zemūdens straumes, ne globalizācijas neparedzami sēkļi, ne neapmierinātība ar nepopulāriem likumiem nespēs apturēt kuģa gaitu. Tie var ievainot kuģa korpusu un buras, bet apzinīga kapteiņa jeb prezidenta vadībā matroži salabos robus tā andrā, neprecizitātes heķi un bortos. Tiks uzklausītas burinieka pasažieru vēlmes un sūdzības. Visiem komandas locekļiem tiks dots vārds ieteikumiem, lai pārbūves process būtu veiksmīgs un radošs. Tad atjaunotais un uzlabotais burinieks varēs turpināt ceļu ar ministru prezidentu pie stūres rata, deputātiem un tautas pārstāvjiem uz klāja. Stūrmaņa vērigās acis uzraudzīs maršrutu. Viņam nepaslīdēs garām ne skolu, ne veco ļaužu vajadzības, ne lauku dzīve, ne uzņēmēju raizes. Kuģis būs miera un iedvesmas centrs jauniem, perspektīviem tautiešiem, kuri īstenos savas idejas arī tad, ja pie apvāršņa uzliesmos debesis.

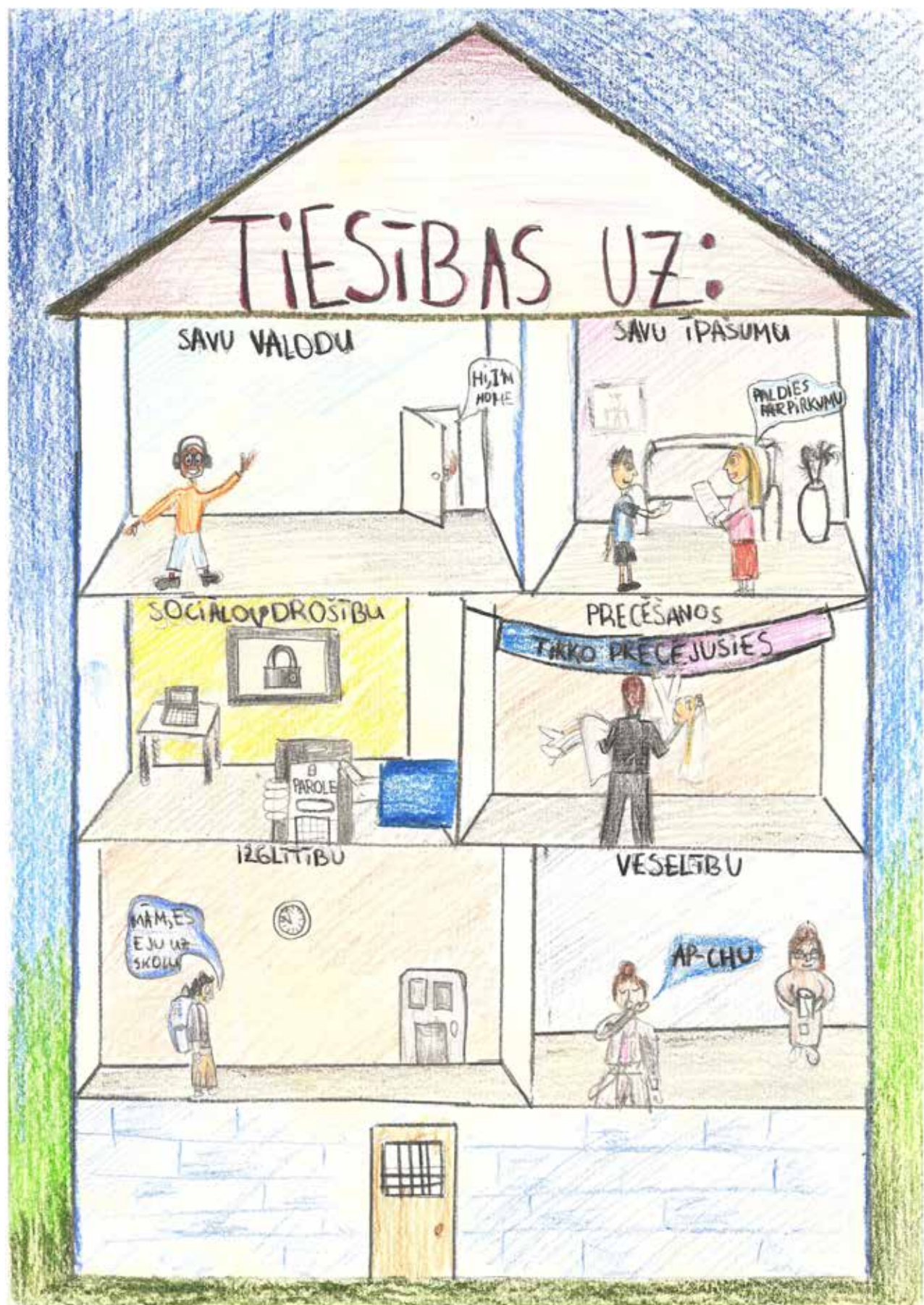
Kuģi un tā apkalpi nedomā šaubas par rītdienu. Tas ir noturējies virs ūdens 100 gadus un noturēsies vēl daudz ilgāk.

Matroži zina, ka tur – pie apvāršņa – gan ausmā, gan rietā ir droša osta: tautiskums un garīgās vērtības.

Braši skan matrožu dziesma, kuģim – MANA LATVIJA – iepeldot divsimtgades ūdeņos.

Un tur – krastā – kā droša bāka tam ceļu rāda ētiskā, taisnīgā SATVERSME.

SABĪNE BARISA
Rīgas 49. vidusskola
Pedagoģe: Ramona Kārnupe-Zīvere

VALĒRIJA BOBROVA
Jēkabpils 2. vidusskola
Pedagoģe: Anna Korolkova

1918. gada 18. novembrī tika proklamēta Latvijas Republika. Tā tika pasludināta par neatkarīgu un brīvu, demokrātisku, parlamentāru republiku. Latvijas valsts tika izveidota, apvienojot latviešu apdzīvotās vēsturiskās zemes un balstoties uz latviešu nācijas izteikto negrozāmo valstsgribu.

Ceļš no valsts dibināšanas līdz Satversmes sastādīšanai nebija viegls – bija jāizcīna Brīvības cīņas, jāsakārto iekšpolitiskie jautājumi un jāatrisina jaunās valsts ārpolitiskās problēmas... Tik daudzi jautājumi jaunajai valstij bija jārisina! Un Latvijai tas izdevās.

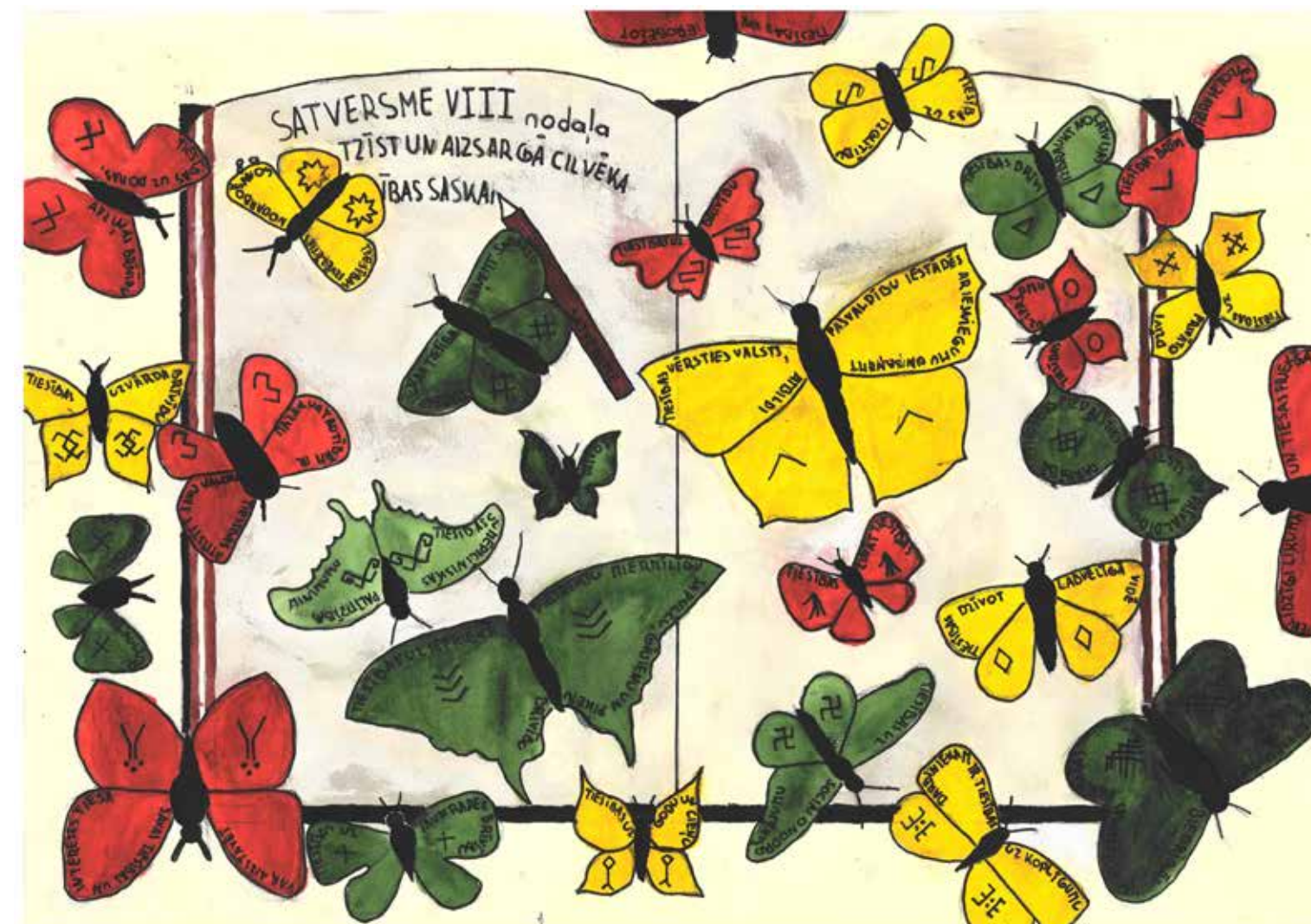
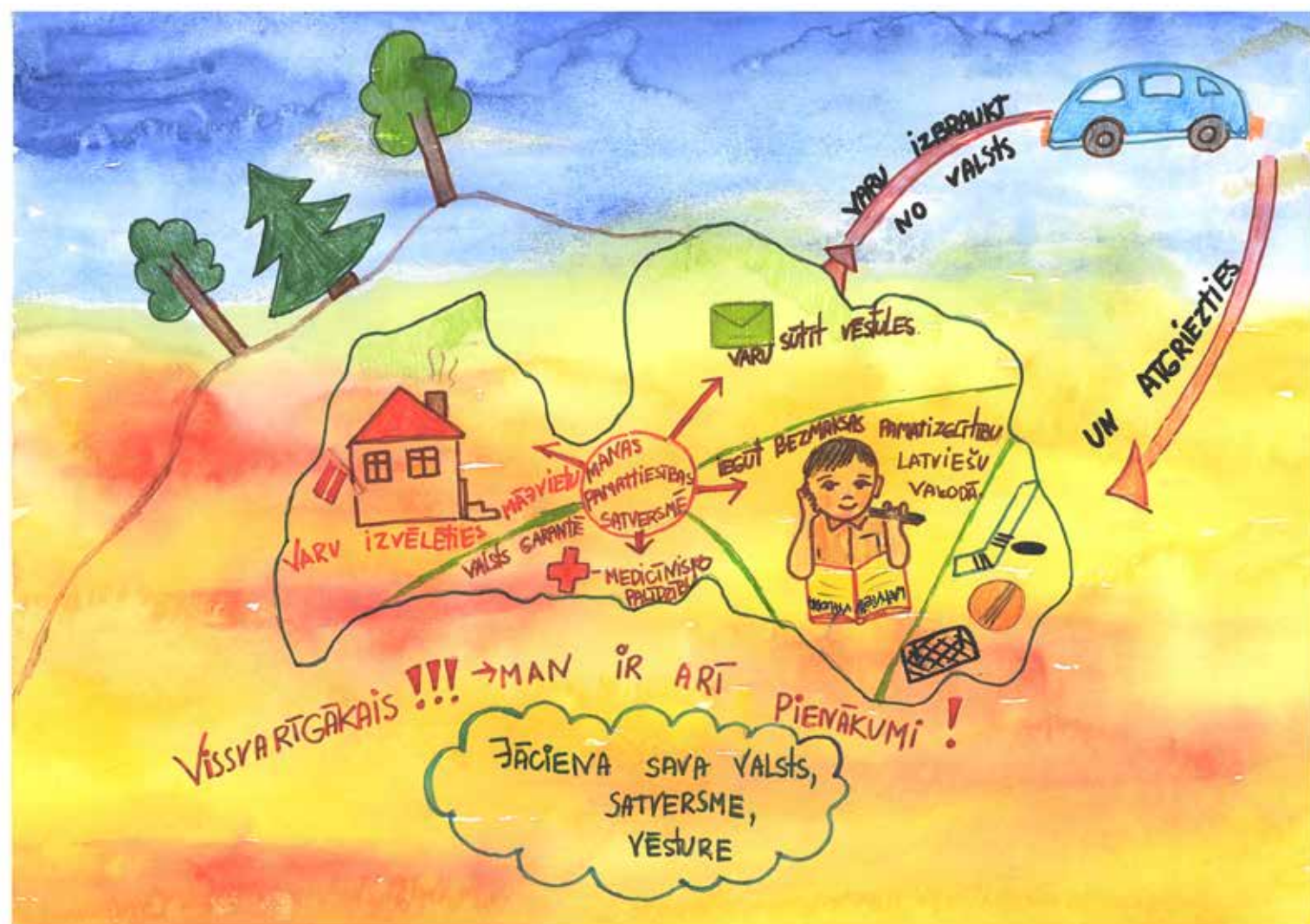
Viens no veiksmīgākajiem Latvijas pirmās republikas pastāvēšanas laikā pieņemtajiem dokumentiem bija mūsu valsts Satversme, kas tika pieņemta 1922. gada 15. februārī, bet stājās spēkā 1922. gada 7. novembrī. Satversme ir Latvijas Republikas pamatlikums. Tā ir uzskatāma par īso konstitūciju: Satversme sastāv no astoņām nodaļām un 166 pantiem. Salīdzinājumā ar citu valstu konstitūcijām mūsu Satversme ir neliela, taču tās saturs ir īsts mūsu valsts kodols. Ir jābūt prasmīgam valstsvīram, lai apkopotu un izteiktu svarīgākos valsts jautājumus tik lakoniskā formā. Satversmes sapulcei tas izdevās! Latvijas Satversme ir pierādījusi sevi kā pārdomātu un stabilu vērtību, jo tā gandrīz bez jebkādam izmaiņām ir pārdzīvojuši Otro pasaules karu, despotisko PSRS varu un noteikti varam būt droši, ka labos, demokrātiskos apstākļos tā pastāvēs vēl tikpat ilgu laiku.

Es domāju, ka nākamajos 100 gados Latvijas Satversme pastāvēs savā pašreizējā veidolā un būtiski netiks mainīta. Iespējams, to papildinās vēl ar kādu precizējošu pantu vai pievienos vēl vienu nodaļu, jo mēs dzīvojam modernajā pasaulē, kad strauji attīstās tehnoloģijas. Šajā gadsimtā rodas daudz izgudrojumu, kuri maina pasauli, piemēram – tiek radītas programmatūras un "mašīnas" ar intelektu. Mūsdienās jau ir radīts viens robots – „Sofija”, kas var atbildēt uz jautājumiem, spēj patstāvīgi runāt un domāt, tomēr pagaidām tas ir atkarīgs no cilvēkiem. Robotam ir nepieciešama enerģija, ar kuru to nodrošina cilvēki, jo tas nepārvietojas patstāvīgi. Iespējams, nākotnē mēs izgudrosim tādu robotu, kas nebūs atkarīgs no cilvēkiem un spēs patstāvīgi eksistēt un domāt. Tad roboti izplatīsies katrā valstī. Noteikti arī Latvijā tie dzīvos līdzās cilvēkiem. Tie strādās kopā ar cilvēkiem, palīdzēs atvieglot ikdienu... Ļoti iespējams, ka tad radīsies nepieciešamība Latvijas Republikas Satversmē iekļaut jaunu nodaļu par robotu tiesībām un noteikumus par to saskarsmi ar cilvēkiem. Iespējams, robotiem būs līdzīgas tiesības kā cilvēkiem. Bet varbūt tieši otrādi – būs nepieciešams īpaši izcelt cilvēku tiesības, lai cilvēki neizzustu kā rase...

Tādas, manuprāt, būs galvenās izmaiņas, kas skars Latvijas Satversmi nākamajos 100 gados...

JEKATERINA KROPA
Daugavpils 10. vidusskola
Pedagoģe: Inga Vasiljeva

RINALDS AUDŽĒVIČS
 Katvaru internātpamatskola
 Pedagoģe: Baiba Skujiņa
 Pirmā Latvijas Valsts prezidenta Jāņa Čakstes
 mazmazmeitas Kristīnes Čakstes simpātiju balva

ELVITA OZOLA
 Salaspils 1. vidusskola
 Pedagoģe: Daina Tauriņa
 Atzinība

Konkursā piedalījās skolēni no šādām skolām:

Andreja Upīša Skrīveru vidusskola,
Āgenskalna sākumskola,
Balvu pamatskola,
Ciblas vidusskola,
Dagdas vidusskola,
Daugavpils 10. vidusskola,
Daugavpils 9. vidusskola,
Daugavpils Saskaņas pamatskola,
Drustu pamatskola,
Dundagas vidusskola,
Grundzāles pamatskola,
Jaunpils vidusskola,
Jaunsilavas pamatskola,
Jelgavas 2. internātpamatskola,
Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija,
Jelgavas Valsts ģimnāzija,
Jākabpils 2. vidusskola,

Kalētu pamatskola,
Kapsēdes pamatskola,
Katvaru internātpamatskola,
Liepājas A. Puškina 2. vidusskola,
Liepājas centra sākumskola,
Liepājas Līvupes pamatskola – attīstības centrs,
Līvānu 2. vidusskola,
Ludzas pilsētas ģimnāzija,
Madlienas vidusskola,
Madonas pilsētas vidusskola,
Mores pamatskola,
Naujenes pamatskola,
Ogres sākumskola,
Ozolnieku vidusskola,
Pļaviņu novada ģimnāzija,
Privātā vidusskola "INNOVA",
Rīgas 25. vidusskola,
Rīgas 3. speciālā pamatskola,
Rīgas 49. vidusskola,
Rīgas 71. vidusskola,
Rīgas Pļavnieku pamatskola,
Rīgas vispārīgglītojošā privātā vidusskola "Evrīka",
Rucavas pamatskola,
Salaspils 1. vidusskola,
Talsu 2. vidusskola,
Valkas Mākslas skola,
Ventspils 2. vidusskola,
Ventspils Centra sākumskola,
Viesītes vidusskola,
Valdemārpils vidusskola,
Vircavas vidusskolas Platones filiāle,
Ziemeļvalstu ģimnāzija.

Satversmes tiesa

SATVERSMES SKOLĒNU ACĪM. VĒROJUMI PAR PAMATTIESĪBĀM UN SAPŅOJUMI PAR SATVERSMES NĀKAMAJIEM 100 GADIEM.

Satversmes tiesa skolēnu zīmējumu un domrakstu konkursu rīkoja par godu Latvijas Republikas Satversmes pieņemšanas 97. gadadienai.

Iespiests tipogrāfijā "Uniprinta", Rīga

Pārpublicēšanas gadījumā izdevēja rakstiska atļauja obligāta.

Dizains: Agate Lielpētere

© Satversmes tiesa, 2019

ISBN 978-9934-8756-6-3

Atbalsta:

ip domuzīme
Izdevēja publicistika vietnē

JURISTA VĀRDS
Una lex — una iustitia omnibus

ILUSTRĒTĀ
Junioriem

Kristīne Čakste